

Stalno predstavništvo Republike Hrvatske pri Vijeću Europe

Veleposlanik

Poštovana gospođo povjerenice,

Zahvaljujem vam na vašem pismu od 15. siječnja 2024. u vezi s vašim nedavno objavljenim dokumentom.

Bilježimo vaša zapažanja o mnogim područjima na kojima je Hrvatska napredovala, uključujući traženje nestalih osoba, procesuiranje ratnih zločina te tempo i kvalitetu zakonodavnih i institucionalnih reformi za promicanje vladavine prava i demokratskog upravljanja. Dopustite mi da se osvrnem na neke vaše procjene i pružim pojašnjenja nekih pitanja koja ste postavili.

Kao što vam je poznato, neovisnost Hrvatske neodvojiva je od Domovinskog rata (1991.-1995.), međunarodnog oružanog sukoba i obrambenog rata za neovisnost, demokraciju i teritorijalnu cjelovitost Republike Hrvatske. Kako je utvrdio Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju (MKSJ), Hrvatska je bila žrtva udruženog zločinačkog pothvata koji su predvodili Slobodan Milošević i njegov režim, a čiji je cilj bio “ujedinjenje srpskih područja u Hrvatskoj i BiH sa Srbijom kako bi se uspostavio jedinstven teritorij”. MKSJ je presudio da je ovaj zločinački plan “proveden putem masovnih i sustavnih oružanih napada na pretežno hrvatska i druga nesrpska područja te kroz počinjenje djela nasilja i zastrašivanja”. Ovaj zaključak potvrdio je i Međunarodni sud pravde (MSP).

Nadalje, treba napomenuti da je MKSJ – baveći se agresijom na Republiku Hrvatsku – osudio isključivo Srbe, dok niti jedan Hrvat nikada nije osuđen od strane MKSJ-a za bilo koji zločin počinjen tijekom oružanog sukoba na tlu RH. Ova činjenica govori sama za sebe te svjedoči o načinu na koje su zaraćene strane vodile sukob, a prvenstveno o njihovoj spremnosti i sposobnosti da poštuju i provode međunarodno humanitarno pravo. Procesuiranje ratnih zločina u Hrvatskoj odražava istu činjenicu.

Istovremeno, ono što karakterizira procesuiranje ratnih zločina je disperzija i nedostupnost svjedoka, dokaza i počinitelja. Zato je, kako bi se izbjegla nekažnjivost, suradnja s drugim državama od presudne važnosti. Hrvatska kontinuirano ulaže napore u unapređenje regionalne suradnje. Hrvatska je također pokazala kontinuiranu predanost u istraživanju i procesuiranju ratnih

zločina tijekom procesa pregovora o pristupanju EU te je morala ispuniti stroge i sveobuhvatne kriterije, provesti niz opsežnih reformi, kao i procesuirati ratne zločine.

Kada je riječ o regionalnoj suradnji u borbi protiv nekažnjivosti, treba istaknuti djelovanje Republike Srbije koja, između ostalog, nastavlja izbjegavati svoju međunarodnu obvezu izvršenja naloga za uhićenje i izručenje optuženih Međunarodnom rezidualnom mehanizmu za kaznene sudove i ne reagira na pozive Hrvatske na nastavak dijaloga oko bilateralnog sporazuma koji je na snazi od 2019., što nažalost dovoljno govori o uvjetima u kojima se odvija regionalna suradnja.

Vezano uz Vašu preporuku o ponovnom obvezivanju na regionalnu suradnju u području traženja nestalih osoba, želim istaknuti da su nadležna hrvatska tijela, predvođena Ministarstvom hrvatskih branitelja, predana rješavanju svih slučajeva nestalih osoba na području Hrvatske, bez obzira na njihovo podrijetlo, etničku, vjersku ili drugu pripadnost. Ključna prepreka za napredak u rješavanju pitanja nestalih, ponovno je izostanak bilateralne suradnje, za što je odgovornost opet na Republici Srbiji. Dosadašnji postignuti rezultati isključivo su rezultat samostalnih napora i marljivog rada nadležnih tijela Republike Hrvatske, koja su učinila značajne iskorake u svim segmentima procesa traženja nestalih – od unapređenja provedbenih aktivnosti i zakonodavnog okvira, preko stvaranja uvjeta za jačanje bilateralne suradnje (protokoli o suradnji s Bosnom i Hercegovinom i Crnom Gorom), do punog i konstruktivnog sudjelovanja u multilateralnim (regionalnim) mehanizmima, kao i ispunjavanja dogovorenih obveza.

Kao primjer hrvatskih nastojanja za pomirenjem treba spomenuti i to da su spomen obilježja srpskim žrtvama u Domovinskom ratu postavljena u pravoslavnim crkvama u Hrvatskoj ili u općinama u kojima srpska manjina čini značajan dio stanovništva. Nadalje, Zakon o civilnim stradalnicima iz Domovinskog rata predviđa proširenje kruga potencijalnih korisnika prava, uklanja imovinski prag koji je bio prepreka za ostvarivanje prava nekim civilnim žrtvama rata te omogućava podnošenje zahtjeva roditeljima koji su u ratu izgubili djecu. Već u prvoj godini od njegova stupanja na snagu riješeno je 596 od 1.775 zahtjeva za status i prava civilnih žrtava rata. Predstavnici srpske manjine u Hrvatskoj aktivno su sudjelovali u izradi Zakona, kao i pravilniku za njegovu provedbu, putem javnih savjetovanja. Također, Republika Hrvatska putem vladinog Ureda za udruge potiče i financijski podupire rad nekoliko organizacija

civilnog društva koje se bave suočavanjem s prošlošću i podupiru proces pomirenja.

Osim toga, uz aktivno sudjelovanje žrtava i organizacija civilnog društva, izrađen je Zakon o pravima žrtava seksualnog nasilja za vrijeme oružane agresije na Republiku Hrvatsku u Domovinskom ratu (2015.,) koji promiče pravičnu naknadu štete bez diskriminacije. Prema ovom zakonu, žrtve seksualnog nasilja pretrpljenog tijekom oružane agresije na Hrvatsku imaju pravo na novčanu naknadu, psihosocijalnu podršku, pravnu pomoć, medicinsku pomoć i rehabilitaciju, tjelesni pregled, obvezno i dopunsko zdravstveno osiguranje, smještaj u ustanovu za pružanje podrške i usluga braniteljima i stradalnicima te naknadu troškova prijevoza radi ostvarivanja prava. Kao zemlja s tragičnim iskustvom ratnih zločina i zločina protiv čovječnosti, Hrvatska nastavlja zagovarati važnost prevencije sukoba i seksualnog nasilja povezanog sa sukobima, utvrđivanje seksualnog nasilja povezanog sa sukobima kao ratnog zločina, rušenje društvenih tabua i pomoć preživjelim. Slijedeći vlastito golemo iskustvo, Hrvatska će također nastaviti promicati važnost smislenog angažmana žena u konfliktnim i post konfliktnim društvima.

S obzirom na preporuku da se u školske programe i nastavu povijesti uključe različita tumačenja i različiti glasovi žrtava iz Domovinskog rata, valja istaknuti da je Republika Hrvatska osnovala javnu ustanovu *Memorijalni centar Domovinskog rata Vukovar*, u gradu koji je 1991. postao prvi potpuno uništen grad u Europi nakon Drugog svjetskog rata. Memorijalni centar prikazuje opsadu i bitku za Vukovar objektivno, na temelju utvrđenih povijesnih činjenica. *Škola mira* program je i završni dio dvodnevnog posjeta Vukovaru za učenike osmih razreda iz cijele Hrvatske u sklopu neobveznog izvanškolskog obrazovanja. Svrha *Škole mira* je osvijestiti učenike o važnosti poštivanja različitosti i njegovanja trajnog mira. Uči ih da miru nema alternative i da mir nije samo odsutnost oružanih sukoba i rata, već i stalan proces uspostave međusobnog povjerenja i poštovanja. Za Hrvatsku je odgoj mladih temeljen na međusobnom poštovanju, utvrđenim činjenicama i istini preduvjet trajnog pomirenja i mira.

Jednako tako, Hrvatska je u potpunosti predana borbi protiv govora mržnje i diskriminacije te zločina iz mržnje, što se izrazito očituje u svim aktivnostima Vlade tijekom našeg predsjedanja Međunarodnim savezom za sjećanje na Holokaust (IHRA), prvenstveno kroz usvajanje sve tri definicije IHRA-e, kao i kroz zakonske promjene. Stroge kazne predviđene su izmijenjenim Kaznenim zakonom, Zakonom o kaznenom postupku i Zakonom o elektroničkim medijima,

a Zakonom o prekršajima protiv javnog reda i mira propisane su vrlo visoke novčane kazne za ove prekršaje, koji se uglavnom odnose na prikazivanje autoritarnih i totalitarnih simbola, gdje su kazne također povećane. Nadalje, ovom problemu se pristupa kroz školovanje mladih, ali i državnih službenika i policijskih službenika, ulaganjem u cjeloživotno, kontinuirano obrazovanje.

Zaključno, Hrvatska će nastaviti podupirati reformski utemeljen proces pristupanja prostora cijele jugoistočne Europe Europskoj uniji. Transformacijska priroda ovog procesa, zajedno s odlučnim naporima u procesuiranju ratnih zločina, iskrenom suradnjom u traženju nestalih osoba i pružanju pravedne odštete žrtvama, kao i poštivanje međunarodnog prava, utvrđenih povijesnih činjenica i istine bit će ključna u postizanju tranzicijske pravde, trajne stabilnosti i pomirenja.

Srdačno,

Toma Galli

Veleposlanik

Stalni predstavnik